

Strategidokument for enheten bolig med bistand

2018 - 2021

30.05.2018

Ullensaker kommune

Fagområdet Helse og sosialomsorg

Innhold

1	Innledning.....	2
1.1.	Strategiplan for bolig med bistand.....	2
2.	Status og utviklingstrekk	2
3.	Overordnet mål for strategiplan perioden.....	5
4.	Strategiske valg og tiltak.....	5
4.1	Avlastning	5
4.2.	Boligtrapp	6
4.3	Arbeid og aktivitet	8
4.4	Kompetanse.....	8
5	Gjennomføring og rapportering	9

Forsidefoto: Silje Wiger Hestnes

1 Innledning

Strategidokument for Bolig med bistand (BMB) bygger på prinsipper som er vedtatt og som fremkommer i PS sak 13/ 19 (HHS) og PS sak 13/63 (HOP).

I denne saken ble følgende vedtatt:

1. *Det utarbeides strategidokumenter innen følgende tema i 2013: «Boligsosial strategi», «Bolig med bistand», «Helsetjenester for gravid, barn og unge», «Skolekapasitet», «Barnehagekapasitet», «Friluftsliv» og «Landbruk».*
2. *For 2014 vurderes og avklares arbeidet med strategidokumenter i Økonomiplanen.*

Planstrategi for Ullensaker kommune 2012-2016 fastslår:

«Strategidokumentene skal være levende og rulleres jevnlig, for eksempel hvert annet år eller årlig. Strategidokumentene skal være solid forankret i kommuneplanens mål, utarbeides gjennom en solid politisk prosess og vedtas av kommunestyret. Behovet for et bredere beslutningsgrunnlag, f.eks. i form av utredninger, vurderes i hvert enkelt tilfelle.»

Strategidokument Bolig med bistand ble vedtatt i Kommunestyret 10.03.14, sak 19/14. Tiltak i henhold til vedtak i strategidokumentet ble iverksatt fra 2014. Oppfølging av tiltakene ble implementert i enhetens virksomhetsplan og gjennomgått i forbindelse med den årlige budsjettplanleggingen i planperioden. Strategidokumentet ble rullert høsten 2016 ved behandling i HHS 24.08.16 i sak 16/41.

Dette er en revidering av strategidokument Bolig med bistand 2014 – 2017 . I PS 11/17 (HHS) ble det vedtatt at arbeidet skulle gjennomføres av en administrativ arbeidsgruppe. I henhold til vedtak i samme sak ble det initiert et oppstartseminar med KRMNF hvor det ble gitt innspill til temaområder i dokumentet. Innspillene fra oppstartseminaret ble så sammenfattet og utledet til 4 hovedområder: Bolig, avlastning, arbeid og aktivitet, samt kompetanse. Tidsplan og temaer ble behandlet i PS 43/17 (HHS).

1.1. Strategiplan for bolig med bistand

Strategiplan for bolig med bistand består av:

- Overordnet mål for strategiperioden
- Strategiske valg
- Gjennomføring og rapportering

Strategidokumentet brytes ned til en konkret tiltaksplan for gjennomføring, hvor valg av prioriterte satsningsområder synliggjøres og forankres i kommunens økonomiplan. Det skal rapporteres på status og fremdrift årlig.

2. Status og utviklingstrekk

Utfordringsbildet for BMB viser behov for en langsiktig planlegging for å sikre riktig kapasitet på de tjenester utviklingshemmede kan ha behov for. Temaene som er valgt ut er viktige områder for å sikre mestring hos familier med omfattende omsorgsoppgaver, meningsfullt liv for brukergruppen og et mest mulig selvstendig liv. I arbeidet er NOU 2016:17 «På lik linje: åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming», samt FN konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne artikkel 19: *Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet* og artikkel 30: *Deltagelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyelse og idrett*, brukt som bakgrunn for arbeidet. Arbeidsgruppen har brukt disse som bakteppe, samtidig som man har sett på den konkrete situasjonen i Ullensaker kommune.

Status avlastning:

Enheten BMB gir tjenester til flere brukere med svært sjeldne diagnoser, og barn og unge i alderen 3 – 20 år mottar tjenester ved Gjestadtunet avlastning. Pr i dag gir bolig med bistand tilbud om avlastning til 21 barn. Kommunen gir også tilbud om avlastning i private hjem til 33 barn og unge, I tillegg kjøper kommunen avlastningstjenester hos private tilbydere til 11 barn. Det er også 2 barn det kjøpes 100% avlastning til hos eksterne leverandører De siste årene har det vært en redusering av barn som mottar privat avlastning og en økning av barn som mottar avlastning i institusjon. Dette henger sammen med at barna har mer krevende omsorgsbehov og at det er krevende å rekruttere private avlastere. Det er besluttet at oppfølgingen av private avlastere skal overføres fra enhet Tildeling til enhet Bolig med bistand.

I 2013 satte kommunen sammen en Familieveiledningsgruppe. Denne gruppen er ett lavterskeltilbud som gir råd og veiledning til familier med behov og ønske om økt kompetanse og mestring av familiens utfordringer. I 2017 hadde familieveiledningsgruppen mellom 15 og 20 saker. Dette er en økning med 50 prosent fra oppstart i 2013. I 2018 er det søkt om prosjektmidler fra Helsedirektoratet vedrørende gruppeveiledning for familier med krevende omsorgsoppgaver og oppfølging av private avlastere som et ledd i ny tiltaksutforming og revidering av strategidokumentet.

Status bolig:

BMB gir per mai 2018 tjenester til 61 voksne brukere, samlokaliserte i 7 boliger og bofellesskap. Flere av boligene har behov for oppgradering til dagens standard, både av hensyn til den enkelte bruker og for en mer hensiktsmessig personalbase. Det er vedtatt å rive og bygge nytt ved Maurstien gruppebolig, samt at Bjørmoen gruppebolig skal overflyttes til Maurstien ved ferdigstillelse. Brukerne er primært utviklingshemmede, men enheten yter også bistand til brukere med ervervede hjerneskader. Variasjonen i tjenestebehovet er stort, fra noen få timer per uke, til flere personale per vakt per bruker. Boligene tildeles av boligkontoret, i samråd med enhet Bolig med bistand for å sikre forsvarlige tjenester tilknyttet boligen. I arbeidet med å fremskaffe boliger til sårbare grupper er det utarbeidet et eget Boligsosialt strategidokument, som skal revideres i nær fremtid. All planlegging av fremtid ervervelse av boliger til ulike formål og strategier i forbindelse med dette håndteres der. Det er imidlertid viktig at behovet til personer med utviklingshemmede identifiseres og

spilles inn. For å kunne bo og leve mest mulig selvstendig er det viktig at det er god differensiering av tilbudet.

Arbeid og aktivitet:

Det er de siste årene observert et økende behov for tilbud til arbeid og aktivitet til personer med utviklingshemming. Økende antall unge voksne går ut av videregående skole uten å ha arbeid å gå til, eller andre aktiviteter som kan gi de en meningsfull hverdag. De har heller ikke blitt kvalifiserte gjennom fagbrev eller kompetansebevis. Det er viktig at unge voksne med utviklingshemming får noe konkret å gå til når de er ferdig med videregående skole. Aktivitet på dagtid er et aktivitetstilbud som enhet Bolig med bistand har iverksatt som en strategi, slik at unge voksne med nedsatt funksjonsevne har noe konstruktivt å fylle dagene sine med. Dette er i påvente av tilrettelagt arbeid i regi av NAV. Mestring i hverdagen gjennom aktiviteter eller egnet arbeid er viktig for den fysiske og psykiske helsen til alle mennesker, og forebygger utvikling av sosiale problemer. Per dags dato er det ventetid på tilrettelagt arbeid.

Arbeid og aktivitet for målgruppen kan variere utfra den enkeltes ferdigheter og fungeringsnivå. Per i dag tilbys tilrettelagt arbeid i skjermet eller ordinær virksomhet, aktivitetstilbud i regi av Jessheim opplærings og aktivitetssenter (JOAS), «Inn på tunet», tilpassede aktiviteter i regi av personale tilknyttet bolig, eller «Aktivitet på dagtid». Enhet Bolig med bistand drifter JOAS, aktiviteter tilrettelagt av bolig, «Aktivitet på dagtid», samt kjøper tjenester til enkelte brukere på gårdsbruk som leverer «Inn på tunet» tjenester. Det er NAV som har ansvaret for tiltaksplasser knyttet til tilrettelagt arbeid i skjermet virksomhet (VTA) eller i ordinære virksomheter (VTO). Ullensaker kommune har fått prosjektmidler til utprøving av varig tilrettelagt arbeid i kommunal regi. Det er innvilget kr. 1,5 mill. per år over 3 år. Kommunen tilbyr tilrettelagt arbeid i egen virksomhet og bruker prosjektmidlene til å lønne arbeidstaker, fremfor å rigge en prosjektorganisasjon.

Kompetanse:

Enheten har ansvar for oppfølging av brukere med kompliserte og sammensatte tilstander. Innretning og koordinering av tjenestene, oppfølging av helse, fysisk aktivitet, ernæring, selvbestemmelse og brukermedvirkning er viktige tema. For å sikre gode og forsvarlige tjenester er det viktig å ha fokus på god kompetanse i enheten. I brukernes hverdag vil de være avhengig av den enkelte ansattes kompetanse. Kunnskap om brukernes rettigheter og hvordan legge til rette for et godt liv i eget hjem, vil sikre at kommunen kan oppfylle brukernes rettigheter etter lovverk og konvensjoner. Enheten er i ferd med å avslutte et kompetansehevingsprosjekt i Målrettet miljøarbeid (Glenneprosjektet), og jobber videre med en videreføring og implementering av dette. «Glenneprosjektet» skal i større grad ha gitt de ansatte verktøy til å jobbe målrettet med våre brukere. I henhold til Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten § 1, imøteser slike prosjekt også de krav som stilles til ledere i vår enhet. Formålet med forskriften er å bidra til faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester, kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet, og at øvrige krav til helse- og omsorgslovgivningen etterleves.

Kompetanseheving alene kan ikke dekke de behovene som det i formålsparagrafen her henvises til. Bolig med bistand må samtidig fortsette å bygge system og strukturer for hvordan vi jobber med kvalitet og kvalitetsforbedring. Enheten har derfor parallelt med kompetanseprosjektet bygd et fagadministrativt system (FAS) og team rundt hver bruker. Begge tiltakene er utarbeidet og iverksatt for å sikre systematisk arbeid rundt brukerne.

3. Overordnet mål for strategiplan perioden

Gode og forutsigbare tjenester for brukere med funksjonsnedsettelser/utviklingshemmede

- Sikre at barn har mulighet for å bo hos egen familie lengst mulig.
- Godt tilpassede tjenester og botilbud til brukere med behov for bolig med bistand

4. Strategiske valg og tiltak

Strategidokumentet vil belyse hvordan konkrete tiltak for enheten BMB kan bidra til at kommunen forebygger for tidlig etablering i bolig. Videre har tiltakene som mål å sikre gode tjenester som er differensierte nok til å imøtekomme behovene. Noen av strategiene er viktige innspill til andre planer og dokumenter som utarbeides, både kommunedelplan og strategidokument for en boligsosial handlingsplan.

4.1 Avlastning

Strategier:

- Forebygge utbrenthet hos pårørende.
- Bistå familiene, slik at de selv mestrer hverdagen.
- Redusere/utsette behov for kommunal bolig

Det er et økende behov for avlastning knyttet opp mot fritidsaktiviteter på kveldstid, og avlastning på ettermiddagene. Familier med særlig krevende omsorgsoppgaver kan ha nytte av å få avlastning noen ukedager for å følge til fritidsaktiviteter. Dette kan organiseres i gruppe, der barna kan velge aktivitet etter ønske. Det kan benyttes egne lokaler for å lage grupper som matlaging, utegruppe, musikkgruppe mm. Målet med å utvide tilbudet er at foreldrene med riktig bistand fra kommunen, mestrer eget barn hjemme til det har fylt 19 år og har fullført videregående skole. I tillegg til at barna skal oppleve å ha en meningsfull fritid. Ved å utvide kveldstilbudene vil antall overnattinger i institusjon kunne reduseres. Det er viktig at aktivitetene favner flere, slik at tilbudet kan nå ut til flest mulig og at man skaper felles arenaer for mestring og sosialt samvær.

Fra 2018 vil avlastningen ta over oppfølgingen av de private avlasterne. Det er i 2018 ca 60 private avlastere der de aller fleste er familiemedlemmer av barna. Avlastningens personale i

samarbeid med Familieveiledningen vil få veiledningsansvar overfor avlasterne, samt ansvar for å rekruttere nye avlastere. Målet er at avlasterne skal få økt kompetanse innenfor fagfeltet, og veiledning i utfordrende saker, slik at foreldrene med riktig bistand fra kommunen, mestrer eget barn hjemme så lenge som mulig.

Antall barn med institusjonsavlastning har økt. Tettere oppfølging og rekruttering av private avlastere, kan avlaste behovet noe. Det er imidlertid ikke ledige plasser ved Gjestadtunet avlastning. Enheten har ved omfattende avlastningsbehov gitt flere barn avlastning i ordinær bolig frem til de er 18 år, for å gi familiene en stabil og forutsigbar situasjon og redusere antall overganger barna må tåle. Dette har avhjulpet noe på kapasiteten ved Gjestadtunet avlastning, men økningen i antall barn med søknad om avlastning i institusjon har økt mer. Det er derfor viktig at det i planperioden blir vurdert hvorvidt kapasiteten på institusjonsavlastning skal økes.

Tiltak:

- **Aktivitets-grupper**
- **Gruppeveiledning for foreldre med krevende omsorgsoppgaver**
- **Systematisk oppfølging og veiledning av private avlastere**
- **Øke kapasitet i institusjonsavlastning**

4.2. Boligtrapp

Strategi:

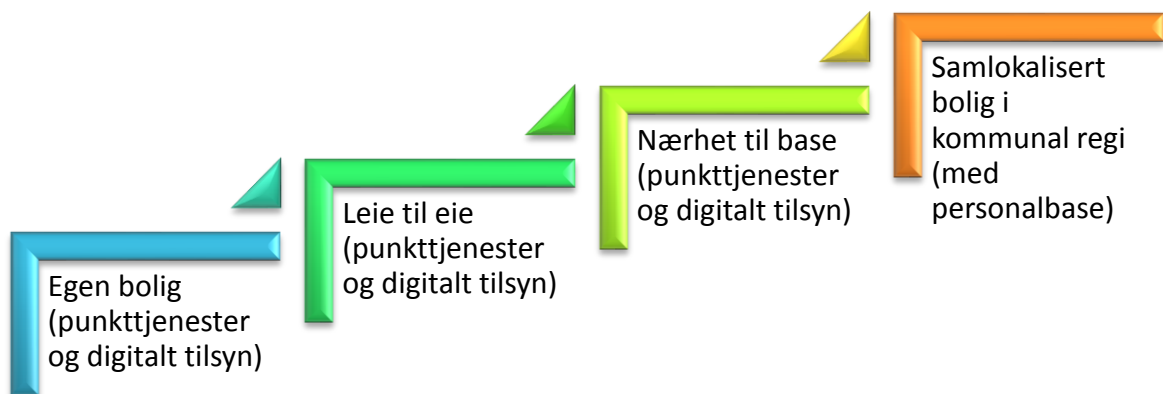
- Differensiering av tjenester ut fra brukerens behov
- Differensiering av type bolig
- Større mulighet til å eie egen bolig

Ved boligframskaffelse er det behov for avklaring av hvem kommunen skal skaffe bolig til, og hvem som selv kan være i stand til å skaffe seg egen bolig. Differensiering av brukergruppen må ta utgangspunkt i brukerens behov for bistand. Brukere som i stor grad klarer seg selv i dagliglivet, vil kunne etablere seg i en bolig som vedkommende selv har skaffet til veie. Der brukerne har store bistandsbehov og trenger tilsyn på natt, vil det være mest formålstjenlig at kommunen planlegger og bygger botilbudet.

Det anbefales at boliger brukerne kjøper selv ligger i sentralt til i forhold til servicefunksjoner og nærhet til base. Kort vei til ulike fritidstilbud og kollektivtrafikk er også med på å gi selvstendighet og mestring. Det kan være hensiktsmessig at flere brukere kjøper leiligheter i samme bygg – både for muligheten til å etablere sosiale nettverk, men også for å gjøre det lettere for kommunen å gi gode og riktige tjenester. Tiltak som er prøvd og etablert i andre kommuner er at flere brukere går sammen om å kjøpe leiligheter i samme borettslag eller bygg – og at kommunen går inn og kjøper en leilighet som benyttes til personalbase. Andre

modeller er bruk av tilvisningsavtaler til målgruppen. Kommunen har nå kjøpt 3 leiligheter og tildeler disse som «leie til eie» leiligheter, hvor bruker på sikt blir eier av egen leilighet. Nærhet til base er viktig for å kunne gi differensierte tjenester ut fra brukerens behov.

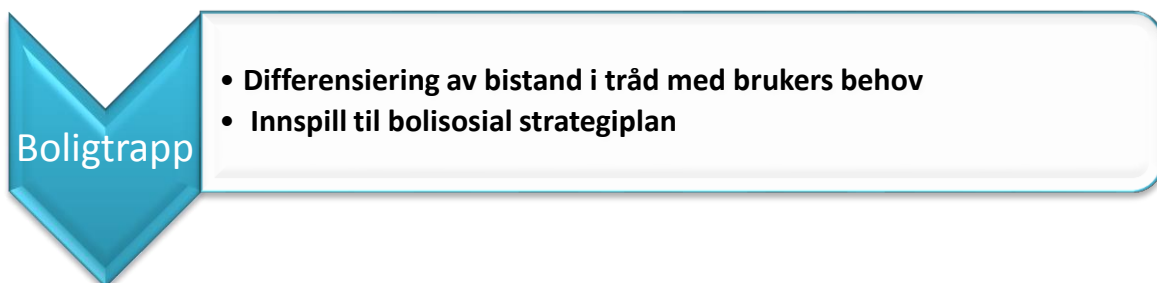
Boligkontoret i enhet Tildeling er en aktiv forvalter av kommunens utleieboliger og arbeider tett med Husbanken om ulike modeller som kan bidra til gode boligsosiale tiltak. De er sentrale i arbeidet med Boligsosialt strategidokument. Forslaget til boligtrapp vil bli videre drøftet og gitt som innspill til arbeidet med revidering av Boligsosialt strategidokument. Bolig med bistand er et av trappetrinnene i boligtrappa som ble utformet i det boligsosiale strategiarbeidet. Forslag til boligtrapp for bolig med bistand differensierer ytterligere alternative boformer utfra den enkeltes mestring og mulighet til å velge hvor man vil bo.

Figur 1 Forslag til boligtrapp

Tjenester i boligene er avhengig av den enkeltes tjenstlige behov. Skille mellom nivåene i boligtrappa tar utgangspunkt i hvorvidt man trenger tilsyn på natt.

Tiltak:

4.3 Arbeid og aktivitet

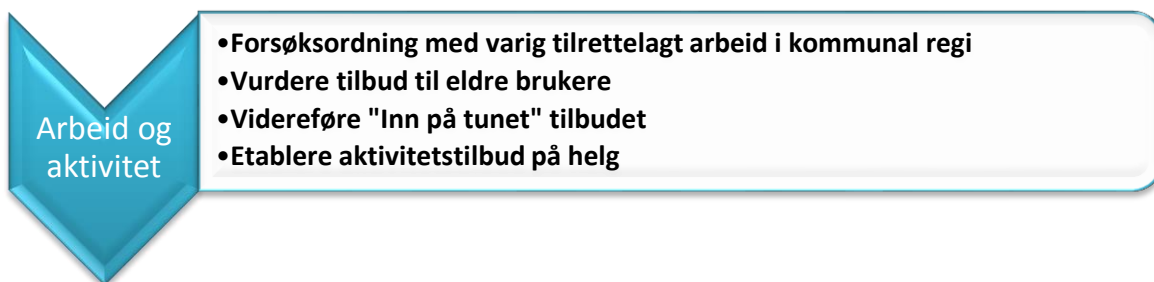
Strategi:

- Differensiering av arbeid og aktivitet ut fra brukerens ønske, ferdigheter og behov
- Meningsfull fritid

Det er allerede etablert tiltak som sikrer meningsfull aktivitet og arbeid på dagtid for de fleste brukerne i målgruppen og det er viktig at disse videreføres. Det nye prosjektet med utprøving av varig tilrettelagt arbeid i kommunal regi er spesielt kjærkomment, da det gir en større variasjon i muligheter for arbeid enn det man har hatt tidligere. Den gruppen man har hatt et mindre offensivt tiltaksarbeid overfor er de eldste brukerne som mottar tjenester i enheten, samt brukere med punktjenester uten tilknytning til fellesskap og fellesarealer nær boligen sin.

Utviklingshemmede har som befolkningen ellers en stadig høyere levealder, men noen eldes tidligere og sliter med å stå i arbeid. Tilpassede aktiviteter i fellesskap med andre i samme situasjon kan gi den nødvendige variasjon og innhold i hverdagen som skiller seg fra dagliglivet i boligen. Det samme gjelder brukere som er etablert i selvstendige boenheter, uten tilknytning til fellesareal og en organisert fritidsaktivitet på kveld og helg. Med etablering av brukere i mer selvstendige boformer, kan det være formålstjenlig å organisere aktiviteter spesielt på helg fremfor å gi bistand til brukerne en og en. Felles aktiviteter bygger nettverk og fellesskap i større grad, enn relasjoner til ansatte i tjenestene kan gi.

Tiltak:

4.4 Kompetanse

Strategi:

- Øke kvaliteten i tjenestene gjennom kunnskapsbaserte metoder og kompetanseheving

Enheten har gjennom 2017/2018 gjennomført en kursrekke i Målrettet miljøarbeid innenfor enheten Bolig med bistand. Intensjonen med dette var å heve kompetansen til de ansatte, samt å skape gode system og strukturer for lik praksis. I tillegg til en introduksjonsdag med

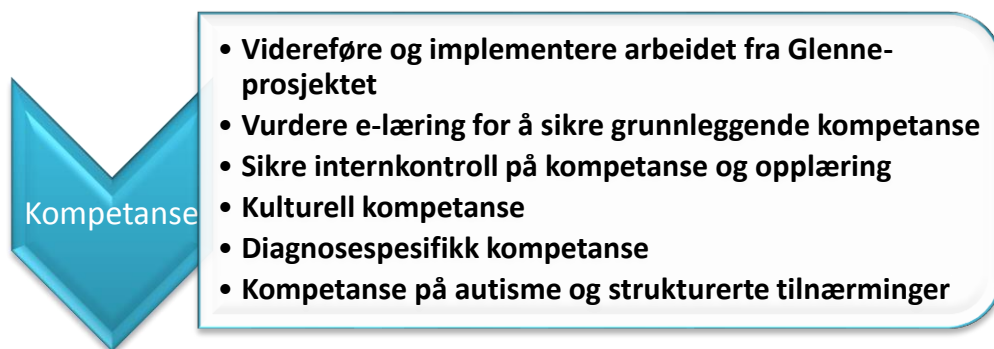
alle ansatte, er det gjennomført fem samlinger med undervisning om temaet Målrettet miljøarbeid. På avsluttende samling skal avdelingene legge frem sine resultat.

Kunnskap og læring må jobbes med på mange nivå, og vi ser at gode system og strukturer må være på plass for å organisere kvalitativt gode tjenester til vår målgruppe. Prosesser må være forankret og ledet fra ledernivå, noe som også er i tråd med Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten.

Utfordringene med et kompetansehevingsprosjekt som skal løfte 8 avdelinger samtidig, er at de primære driverne for forbedringsarbeid – vilje, evne og ideer – er ulikt fordelt. Knyttet til dimensjoner som blant annet brukerbehov og personalsammensetting, ses dette også på som helt naturlig. I prosjektets slutfase er det tydelig at vi er på riktig vei, og at enheten har løftet kompetansen på målrettet miljøarbeid. Det skal skrives en sluttevaluering som vil gi mer konkrete svar på dette. Samtidig er det ikke nødvendigvis der vi finner den viktigste læringen for hvordan vi ønsker å arbeide videre med temaet Målrettet miljøarbeid.

Pasientsikkerhetsprogrammet kjører prosjekt «I trygge hender», der de har utarbeidet en rekke tiltakspakker til ulike tema. Denne formen for organisering kan være en fin måte å drive videre forbedringsarbeid i vår enhet. Arbeidet med identifisering av den enkelte avdelings behov og operasjonalisering av hvordan sikre nødvendig kompetanse må utarbeides i løpet av planperioden. Enhetens årlige opplæringsplan vil spesifisere konkrete tiltak innen området.

Tiltak:

5 Gjennomføring og rapportering

Tiltakene i strategidokumentet er samlet i oversiktstabellen under. Det enkelte tiltak må innarbeides i det årlige budsjettarbeidet, konkretiseres i virksomhetsplan, mål og tiltaksskjema og opplæringsplan. Rapportering vil skje i enhetens årsrapportering.

Tiltak	Målgruppe	Ønsket effekt/mål	Ressursbehov	Mulig finansiering	Gjennomføring
Avlastning					
Aktivitetsgrupper	Familier med funksjonshemmede barn	Redusere antall døgn i institusjon	Krever tilføring av ressurser	Friske midler	2019
Gruppeveiledning	Foreldre med krevende omsorgsoppgaver	Øke mestring hos foreldre	1,5 mill	Prosjektmidler Hdir	Krever av tilsagn om tilskudd
Systematisk oppfølging og veiledning av private avlastere	Private avlastere	Stabil og varig privat avlastning	Inngår i prosjektsøknad om gruppeveiledning	Prosjektmidler Hdir, eller innen enhetens ramme	2018
Øke kapasitet på institusjonsavlastning	Familier med krevende omsorgsoppgaver	Sikre at barn kan bo lengst mulig hjemme	Uavklart	Husbanken (bygg) Friske midler (drift)	Innarbeides i økonomiplan
Bolig					
Boligrapp	Voksne utviklingshemmede med behov for bolig	Kunne bo og leve mest mulig selvstendig	Innspill til Boligosialt strategidokument og vil redegjøres for i revideringen av dette.		
Arbeid og aktivitet					
Forsøksordning med varig tilrettelagt arbeid i kommunal regi	Unge uføre	Flere med tilknytning til arbeidslivet	4,5 mill over 3 år	Tilsagn innvilget	Prosjekt igangsatt
Vurdere tilbud til eldre brukere	Eldre brukere på vei ut av arbeidslivet	Meningsfull aktivitet på dagtid	Uavklart	Innenfor enhetens ramme	2020
Videreføre "Inn på tunet" tilbudet	Brukere med behov og interesse	Meningsfull aktivitet på dagtid	Uavklart	«Inn på tunet» satsning Landbruk	Løpende

Etablere aktivitetstilbud på helg	Brukere med tjenester, uten tilgang til fellesarealer	Meningsfull fritid	Uavklart	Innenfor enhetens ramme	2019
Kompetanse					
Videreføre og implementere arbeidet fra Glenne-prosjektet	Ansatte i enheten	Sikre kompetanse og kvalitet i tjenestene	Uavklart	Innenfor enhetens ramme	Løpende
Vurdere e-læring for å sikre grunnleggende kompetanse	Ansatte i enheten	Sikre grunnleggende kompetanse hos alle	Uavklart	Innenfor enhetens ramme	2019
Sikre internkontroll på kompetanse og opplæring	Ledere i enheten	Oppfylle lovkrav i Kvalitetsforskriften	Ingen	Innenfor enhetens ramme	Løpende
Kulturell kompetanse	Familieveiledningsgruppa	Sikre forståelse og evne til formidling i tilnærmingen til familier med annen kulturell bakgrunn	Ingen	Innenfor enhetens ramme	2019
Diagnosespesifikk kompetanse	I den enkelte avdeling utfra brukerspesifikke behov	Sikre kompetanse og kvalitet i tjenestene	Uavklart	Innenfor enhetens ramme eller særskilte tilskuddsmidler	2019
Kompetanse på autisme og strukturerte tilnærminger	Aktuelle boliger som gir tjenester til målgruppen	Sikre kompetanse og kvalitet i tjenestene	Uavklart	Innenfor enhetens ramme eller særskilte tilskuddsmidler	2020